

Täysistunto

Tiistai 10.11.2020 klo 13.59—18.29

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työtapaturma- ja ammattitautilain, eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 213/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.33 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksellä ehdotetaan parannuksia sosiaalivakuutuslaitoksissa käsiteltävien lääketieteellisten asioiden käsittelyyn. Esitys liittyy hallitusohjelmaan kirjattuun vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseen, jonka taustalla on myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö aiheeseen liittyvästä kansalaisaloitteesta.

Sosiaalivakuutuslaitosten päätöksissä tulee aina perustella selkeästi, vastaanottajalleen ymmärrettävästi ja asiallisesti, miksi ratkaisuun on päädytty. Erityisen tärkeää perustelujen sisältö on silloin, kun etuushakemuksesta annetaan kielteinen päätös. Tällä lakiehdotuksella annetaan tarkemmat määräykset vakuutuslääkärien asiantuntijatehtävässään antamien lääketieteellisten kannanottojen sisällöstä. Vakuutuslääkäriin olisi laadittava kannanottonsa selkeästi, ymmärrettävästi ja yleisiä käsitteitä käyttäen, niin että kannanottoa voidaan käyttää jopa sellaisenaan osana vakuutuslaitosten päätösten perusteluja. Vakuutuslääkäriin on myös vahvistettava kannanottonsa sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”.

Samalla esitykseen liittyvistä laeista poistetaan niissä oleva viittaus niin sanotun ammatihenkilölain 23 §:ään. Lakiviittaus ei ole täyttänyt sille alun perin ajateltua tehtävää, vaan se on ollut omiaan aiheuttamaan epäluottamusta sosiaalivakuutusjärjestelmää kohtaan. Tällä tavalla pyritään myös tekemään selkeämmäksi asiantuntijalääkäriin ja hoitavan lääkärin tehtävien eroa.

Esitykseen sisältyvät muutokset ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian niiden vahvistamisen jälkeen.

15.35 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! On varmaan harvoja yksittäisiä asioita, joista me kansanedustajat saamme niin paljon postia kansalaisilta kuin vakuutuslääkärijärjestelmä ja siinä koetut epäkohdat. Vaikka lähtökohtana vakuutuslääkärien ammattikunnan toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2020 vp

minnalle on ollut tasapuolisen kohtelun turvaaminen, niin kuitenkin kansalaisten, voi sanoa, käytännön elämänkokemus on se, että vakuutuslääkärijärjestelmässä tehtävät päätökset ovat mielivaltaisia ja ne eivät perustu siihen, että potilaan tilannetta oltaisiin kokonaisvaltaisesti arvioitu.

Muistan, että viime kaudellahan tämä keskustelu ja kritiikki, joka tämän järjestelmän ympärillä käytiin, johti siihen, että tänne saliin tuli kansalaisaloite, joka nopeasti tosiaan keräsi sen 50 000 vaadittua allekirjoitusta. Siinä aloitteessa nimenomaisesti oli esillä juuri se sana ”mielivaltainen”, elikkä koettiin tämä kansalaisten syvä tunto siitä, että näiden lääkäreiden, jotka eivät tapaa potilasta eivätkä häntä hoida, lausuntojen pohjalta sitten monta kertaa hoitavan lääkärin lausunnot kumotaan.

Siinä mielessä voi sanoa, että on hyvä, että hallitus on tehnyt tämän esityksensä ja pyrkii tähän asiantilaan tuomaan selkeyttä, mutta tässä yhteydessä haluaisin kuitenkin todeta, että koko tätä vakuutuslääkärijärjestelmää mielestäni tulisi kehittää laajemmalti ja ylipäätänsä saada ymmärrys kansalaisille myös siitä, mitä nämä vakuutuslääkärit itse asiassa tekevät, ja ihmisten pitäisi pystyä paremmin luottamaan tähän järjestelmän toimivuuteen ja oikeudenmukaisuuteen.

Nyt tässä hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että tähän lainsäädäntöön lisätään nämä asiantuntijalääkärin kannanottoon annettavat sanat ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”, mutta nämä ovat kyllä varmastikin lääkärin ammatin liittyviä vakuutuksia ihan ilman sitä, että tämä lainsäädäntöön kirjoitetaan.

Huomioitavaa on, että tässä keskustelussa ei aina ehkä käydä läpi sitä, mitä nämä niin sanotut vakuutuslääkärit ylipäätänsä tekevät. Se rooli ja työnkuva eivät välttämättä tosiasiallisesti vastaa sitä tilaa, ja siinä mielessä tämä vääristää myöskin tätä keskustelua. Vakuutuslääkärin tehtävä ei ole kuitenkaan hoitaa sitä sairautta, vaan hän soveltaa kliinistä lääketiedettä sosiaalivakuutuksen ja yksityisvakuutuksen säädöksiin. Ja osana tätä työtä on sitten arvioida henkilön työkykyä terveydenhuollosta saatavien tietojen perusteella. Arviointiin vaikuttavat lain mukaan myös ikä ja koulutus, työkokemus ja asuinolot. Vakuutuslääkäri ei tee näitä päätöksiä pelkästään yksin vaan myöskin yhdessä juristien ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

Mutta kansalaisille on jäänyt hyvin vahvasti se käsitys, mikä suomalaisessa sananlaskussa sanotaan, että sen lauluja laulat, kenen leipää syöt, ja luulen, että yksi isoimpia syitä, miksi tämä väärinkäsitys on jäänyt, on juuri tämä toimenkuvan väärinymmärtäminen ja ylipäätänsä tämän termin ”vakuutuslääkäri” käyttäminen, koska tämä vakuutuslääkäri, niin kuin tuossa edellä kerroin, soveltaa siis kliinistä lääketiedettä sosiaalivakuutuksen tai yksityisvakuutuksen säädöksiin, ja olisi varmasti paljon perustellumpaa tehdä lakimuutos siitä, että tämän vakuutuslääkärin nimike muutettaisiin niin, että se nimike olisi esimerkiksi vakuutuslääketieteen asiantuntija, jolloinka kansalaisille tulisi selkeä kuva siitä, että tämä henkilö ei ole hoitava lääkäri vaan hän on vakuutuslääketieteen asiantuntija, joka tekee näitä ratkaisuja, niin kuin edellä kuvasin, näitten lainsäädäntöjen pohjalta ja perusteilta. Niinpä tällainen selkeämpi terminologinen ero tämän hoitavan lääkärin ja vakuutuslääkärin välille tulisi, ja se myöskin taatusti vastaisi paremmin näitä käytännön työnjakoja, mitkä tällä hetkellä ovat.

Tästä asiasta edellisellä kaudella osa kristillisdemokraattisesta ryhmästä jätti kirjallisen kysymyksen, ja ajattelenkin niin, että vaikka toki on hyvä, että vakuutuslääkärijärjestelmään tehdään edes pieniä parannuksia, niin ministeriltä toivon, että pohdittaisiin, olisiko syytä myöskin muuttaa tämä koko vakuutuslääkärin nimike, koska todellakin kansalaiset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2020 vp

saavat väärän kuvan siitä, mitä nämä vakuutuslääkärit itse asiassa tekevät, ja se on omalta osaltaan syynä siihen, miksi luottamus tähän järjestelmään on heikko ja huono. On toki hyvä, että asiaa vähän korjataan, mutta toivoisin, että tämä ei jää ainoaksi korjaukseksi, mitä vakuutuslääkärijärjestelmää kohtaan ollaan tekemässä.

15.41 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä on toden teolla odotettu. Tiedän sen, sillä saan kansalaisilta tasaisesti kyselyitä siitä, milloin vakuutuslääkärijärjestelmää vihdoinkin muutetaan. Nyt on se hetki, ja ensimmäinen askel muutokseen on otettu — hyvä, sillä järjestelmä on todella korjauksen tarpeessa. Valitettavasti en usko, että tämä korjaus kohdistuu sinne, missä tarve on suurin. Merkittävin koettu epäoikeudenmukaisuus järjestelmässä on se, että vakuutuslääkärillä on mahdollisuus kävellä hoitavan lääkärin lausunnon yli.

Olen kahtena kautenani kansanedustajana ajanut tätä asiaa. Omassa lakialoitteessani viime kaudella esitin käänteistä todistustaakkaa, jossa vakuutusyhtiön tulee pystyä osoittamaan potilaan jäljellä oleva työkyky. Nyt potilas joutuu todistelemaan omaa työkyvyttömyyttään ja kyetä näyttämään, että häntä hoitaneen lääkärin lausunnot ovat oikeassa. Tämä on oikeudellisesti varsin kummallinen lähtökohta. Vakuutuslääkärillä on siis viimeinen sana ja valta julistaa eläkkeenhakija työkykyiseksi potilasta näkemättä. Tämä ei esityksen mukaan tulisi muuttumaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan eläkelakeihin lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset siitä, millä tavalla vakuutuslääkäreiden edellytetään ottavan kantaa laitosten käsittelemiin lääketieteellisiin selvityksiin. Kannanotot olisi laadittava selkeästi ja yhdenmukaisesti. Erityisesti tilanteessa, jossa eläkehakemus kumotaan, tulisi päätös perustella erityisen huolella niin, että hakijakin ymmärtää, miksi. Tämä ei kuitenkaan ole mikään uusi ajatus, vaan samaan lopputulokseen päätyi myös ministeri Paula Risikon asettama vakuutuslääkärijärjestelmän uudistamiseksi perustettu työryhmä vuonna 2014. Sen seurauksena lakeja muutettiin, mutta muutos jäi lähinnä kosmeettiseksi. Sama vaara on myös tässä esityksessä.

Varjon vakuutuslääkäreiden tekemien arvioiden ylle on tähän asti heittänyt myös muita lääkäreistä poikkeava vapautus olla allekirjoittamatta asiakirjojaan kunnian ja omantunnon kautta. Hallituksen esityksessä ehdotetaankin, että jatkossa vakuutuslääkärin kannanotto vahvistettaisiin sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”. Tällaista niin kutsuttua totuusvelvoitetta olen itsekin esittänyt. Tämä muutos kuitenkin vesittyy esityksessä olevalla maininnalla, että lakimuutos ei vaikuttaisi vakuutuslääkärin oikeudellisiin velvollisuuksiin eikä virkavastuuseen. Edelleenkin vakuutusyhtiö ei siis joudu mihinkään vastuuseen siitä, minkälaisia arvioita se tekee. Ajatelkaapa, jos potilas pyrkisi erehdyttämään vakuutusyhtiötä, niin syyte petoksesta napsahtaisi välittömästi. Jos vakuutusyhtiö tekee vilpillisen lausunnon potilaasta, mikä kumotaan vuosien valitusten ja oikeusasteiden kautta, joutuu vakuutusyhtiö korvaamaan korkoineen vain sen, minkä sen olisi muutenkin pitänyt korvata. Jonkinlainen todellinen sanktio tarvittaisiin myös vakuutusyhtiöille.

Arvoisa puhemies! Yksi vakuutusjärjestelmän epäkohdista on vuosikausiksi, jopa yli 10 vuoteen, venyvä valitus- ja käsittelyaikakierre. Tähän hallituksen esityksessä ei puututa lainkaan, vaikka siinä mainitaankin, että perustuslain mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivästystä. Kukaan ei pysty perustelemaan, että 10 vuoden käsittelyajat olisivat millään muotoa kohtuullisia. Olisin toivonut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2020 vp

jonkinlaista maksimiaikaa ja selkeää polkua, jolla prosessi etenee alusta loppuun. Lisäksi myös käsittelyaikojen venymistä olisi hyvä ehkäistä esimerkiksi sanktioilla.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että valiokunta ottaa asian käsiteltäväkseen hallituksen esitystä laajemmassa näkökulmassa. En usko, että tällaisenaan esitys vastaa kansalaisten tai edes eduskunnan yksimielistä vaatimusta vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi. Nykyinen järjestelmä ei vastaa sellaista oikeusvaltion periaatetta, jota kohti Suomen pitäisi pyrkiä.

15.46 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! On hyvä, että vakuutuslääkäreiden toimintaa koetetaan selkeyttää ja kehittää lakia päivittämällä. Tämän uudistuksen myötä eivät perusongelmat kuitenkaan ole pyyhkiytyneet pöydältä. Pieni ihminen on usein isojen asioiden äärellä, silloin kun vakuutuslääkärin päätöstä tarvitaan. Näillä päätöksillä on usein pysyvät vaikutukset ihmisten tulevaisuuteen. Päätösten tuntuvat terveydelliset ja taloudelliset seuraamukset ovat yksilön näkökulmasta järkyttävän suuria. On myös pidettävä mielessä, että asia on yhteiskunnallisestikin merkittävä, kun päätetään mahdollisesti vuosikymmenten työurista, eläkkeistä ja toimeentulosta sekä tietenkin usein valtavan suurista rahasummista kuntoutukseen tai muihin terveydenhuollon toimenpiteisiin liittyen. Lisäksi näitä tapauksia ei ole vuodessa yksi tai kaksi vaan iso nippu.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on aivan käsittämätöntä, ettei lainsäädäntö takaa vakuutuslääkäreiden päätöksiin liittyen parempaa turvaa tavalliselle ihmiselle, jonka loppuelämän toimeentulo saattaa olla pelissä. On hyvä, että perusteluihin saadaan selkeyttä ja läpinäkyvyys lisääntyy. Ydinongelma ei kuitenkaan esityksen myötä poistu, sillä päätöksiä voidaan edelleen tehtailla entiseen malliin, pelkkien papereiden perusteella, edes potilasta tapaamatta. Ongelma esiintyy tilanteissa, kun etuisuutta ei myönnetä täysimääräisenä. Ainoa oikea tapa taata potilaan oikeusturva on varmistaa, että hänelle tehdään riittävät tutkimukset, joiden perusteella muodostetaan lääketieteellisiin faktoihin nojaava puolueeton päätös. Eikö tämä vakava epäkohta olisi pitänyt ottaa paremmin huomioon esityksessä?

Perussuomalaiset ovat yrittäneet vaikuttaa vakuutuslääkäreiden toiminnan epäkohtiin esimerkiksi viime kaudella Lex Ronkaisen kautta, ja aivan kuten edustaja Ronkainen äsken jo esitti, on monta ongelmaa, joita esitys ei ratkaise. On tärkeää, että valiokunta ottaa laajasti nämä ongelmat huomioon. Kansa odottaa parempaa lopputulemaa.

Vuonna 2014 tein kirjallisen kysymyksen ja myös vuonna 2015 vakuutuslääkäreihin liittyen asiantuntijalääkäreiden pätevyysien julkaisemisesta ja siitä, että heidän erikoisosaamisensa olisi hyvä tunnistaa ja tietää myös heidän kohdallaan, joita asia koskee.

Usein nämä asiat, joista riidellään, johtuvat siitä, että näitä eläkepapereita ei tule, vaikka huippulääkärit ovat todenneet, että henkilö ei ole esimerkiksi työkykyinen. Elikkä perustelut, joita ihminen saa vakuutuslaitokselta, ovat usein hyvin niukat, ja siihen pitää tulla parannusta. Se, että henkilöä ei tutkita tai tavata ollenkaan vakuutuslääkäreiden parista ja piiristä, tuntuu aivan käsittämättömältä. Kyllä tämä on niin tärkeä asia, että pitäisi olla tämän kautta myös vakuutuslääkärillä mahdollisuus tehdä se ratkaisunsa.

Ei ole harvinaista, että vuosia kestänyt oikeustaistelu jatkuu ja jatkuu hamaan tulevaisuuteen, melkein kuolemaan asti, ja asia ei ole päätöksessä. Minullakin on hyvin monta tapusta, ei ihan lähipiirissä, mutta henkilöitä, joita tunnen. Yksikin tapaus: Työpaikalla tuli sähköisku, melkein kuolettava. Sen jälkeen tämä henkilö on taistellut monta vuotta vakuutusyhtiön kanssa siitä, onko hän oikeutettu korvauksiin. Henkilö on vähän väliä veritulp-pien takia ja täysin työkyvyttömänä TYKSissä tarkastuksessa ja jää sairaalaan usein pit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2020 vp

kiksi ajoiksi, ja vielä taistelu jatkuu, ja hän ei ole päätöksiä saanut. Tällaista historiaa emme halua kuulla vaan oikeita päätöksiä, jotka perustuvat todellisuuteen. — Kiitos.

15.52 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Täällä salissa on käytetty hyviä puheenvuoroja, jotka kuvaavat sitä, että nyt käsittelyssä oleva asia on erityisen tärkeä, ja meidän kaikkien tiedossa on monia epäkohtia, joita tähän vakuutuslääkäriasiaan liittyy. Epäkohtien korjaamistarve on ollut keskustelussa kauan ja hyvin ilmeinen. Sitä keskustelua on käyty pitkään. Nyt näiden lakimuutosten myötä tähän järjestelmään ollaan tekemässä osittaisia selkeyttämis- ja parantamisia. Tämän uudistuksen tarve on kirjattu myös hallitusohjelmaan, ja aiheesta on tehty, kuten kuultiin, viime kaudella myös kansalaisaloite.

Vakuutuslääkärijärjestelmä on näyttäytynyt monelle sekavana ja epäoikeudenmukaisena, ja siksi on tärkeää edelleen lisätä sosiaalivakuutusjärjestelmän läpinäkyvyyttä. Nyt käsittelyssä olevalla uudistuksella tavoitellaan käsittelyprosessin avoimuutta, vahvistetaan vakuutuslääkärijärjestelmän läpinäkyvyyttä ja lisätään kansalaisten luottamusta järjestelmää kohtaan. Lakimuutoksella parannetaan etuudensaajien asemaa edellyttämällä, että vakuutuslaitosten päätöksiin sisältyvien lääketieteellisten perustelujen on oltava entistä ymmärrettävämpiä ja selkeämpiä.

Uudistuksen myötä asiantuntijalääkäriin kannanotoista lisätään lakiin aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset. Näin selvennetään korvausprosessia ja vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkäriin roolia hoitavaan lääkäriin nähden, jolloin kokonaiskuva käsittelyprosessista paranee ja voidaan vähentää vakuutuslaitoksia kohtaan tunnettua epäluottamusta. Uudistuksen tavoitteena on myös lisätä korvauskäsittelyn tehokkuutta, joutuisuutta ja asiantuntijalääkäriresurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista. Siksi ehdotetaan, että vakuutusyhtiön asiantuntijalääkäriin ei tarvitse osallistua asian käsittelyyn, jos osallistuminen olisi ilmeisen tarpeetonta.

Vakuutuslääkärijärjestelmän kehittäminen on tärkeää, kuten jo aikaisemmin sanoin. Se on tärkeää, jotta ihmiset tulevat kohdelluiksi oikeudenmukaisesti ja hyväksyttävästi. Nyt käsittelyssä olevat lakimuutokset ovat hyvä aloitus, mutta työtä on jatkettava edelleen. Siksi onkin tärkeää, että hallitus ja sosiaali- ja terveysministeriö jatkavat ilmoitetun mukaisesti, kokonaisvaltaisesti vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämistä edelleen ihmisiä paremmin huomioon ottavaksi.

15.54 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Vakuutuslääkärien toimintaan liittyvät ongelmat ovat merkittävä yhteiskunnan epäkohta. Vakuutuslääkärit ovat usein kävelleet vakuutetun oman lääkärin diagnoosin yli ja evänneet korvauksen tai eläkkeen tutkimatta tai edes tapaamatta päätöksen kohteena olevaa henkilöä. Sairaasta ihmisestä tulee silmänräpäyksessä muodollisesti terve, mutta työkykyä hän ei silti saa takaisin.

Edustajakollegani Ronkainen pyrki ratkaisemaan ongelmaa viime eduskuntakaudella. Hän teki aloitteen, jossa vaadittiin, että vakuutusyhtiöiden olisi tehtävä päätökset korvauksista ja eläkkeistä vakuutetun oman lääkärin diagnoosin pohjalta. Mikäli tästä poikettaisiin, korvaushakemus olisi todistettava vääräksi lääketieteellisin perustein.

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva esitys ei ratkaise tätä ongelmaa. Se edellyttää selkeämpiä perusteluja ja kannanoton vahvistamista käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemuksen ja omantunnon kautta. Se ei kuitenkaan edellytä sitä, että vakuutuslääkäri hankkisi aktiivisesti lisää tietoja, toisen lääkärilausunnon tai tutkisi itse potilaan ennen kannanottonsa antamista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2020 vp

Vakuutuslääkärit eivät toimi puolueettomina asiantuntijoina, vaan he mahdollistavat tilanteen, jossa heidän työnantajansa voivat jättää korvaukset maksamatta vakuutetuille ja liittää väärin perustein osakkeenomistajan mittavilla osingoilla. Tähän epäkohtaan aloitteella haettiin muutosta. Epäkohta jäi kuitenkin nyt edelleen korjaamatta.

Hyvä hallitus, kysyn teiltä: kumman puolella te olette, vääryyttä kärsineen pienen ihmisen vai vakuutusyhtiöiden, jotka luikertelevat eroon korvauksista kyseenalaisin perustein? — Kiitos.

15.56 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä on esitetty oikeastaan aika monet asiat, joita olin ajatellut itsekin puhua tässä lakiesityksen lähetekeskustelussa. Se on kuitenkin todettava, että kansalaisaloitteeseen verrattuna voitaneen kuitenkin sanoa, että tämä on alku mutta ehkä kuitenkin kosmeettinen muutos. Siltä osin tässä keskustelussa on käyty erittäin arvokkaita puheenvuoroja siitä, mitä muuta tälle puolelle tulisi tehdä.

Oli erinomaisen hyvä ajatus, minkä edustaja Essayah tässä esitti, ettei puhuttaisikaan enää vakuutuslääkäreistä, koska tosiasiaa he eivät arvioi niinkään lääketieteellistä puolta vaan lainsäädäntöä muulta osin, sillä keuhkohtaumatauti on keuhkohtaumatauti, tekee sen diagnoosin kuka hyvänsä, ja veneluun murtuma on veneluun murtuma, tekee sen diagnoosin kuka hyvänsä, mutta niitä katsotaan luonnollisesti vakuutuslääkärijärjestelmässä eri tavalla, ja se on ongelma. Se koetaan ongelmaksi myös kansalaisten keskuudessa.

Mutta en malta olla tässä kohtaa painottamatta tätä edustaja Ronkaisen viime kaudella tekemää erinomaista lakialoitetta, jossa nimenomaan tämä käänteinen todistustaakka tuotaisiin vakuutuslääkärijärjestelmään, mikä tarkoittaa siis sitä, että kun hoitava lääkäri toteaa esimerkiksi työkyvyttömyyden, niin silloin vakuutusyhtiö vapautuu korvausvastuusta vain, jos pystyy lääketieteellisesti osoittamaan, että hoitava lääkäri on tehnyt virheellisen esityksen. Tätä olisi varmaan syytä pohtia.

Enkä malta olla tässä kohtaa kyllä sanomatta, että itse olen täällä nyt ensimmäistä kautta, mutta olen kyllä pitkään ihmetellyt tätä järjestelmää, jossa hoitavan lääkärin — voi olla, että vuosienkin — potilassuhde saatetaan sivuuttaa nimenomaan sen toimintakyvyn ja työkyvyn osalta. Tuntuu kyllä aika erikoiselta tämä meidän järjestelmämme, joten siltä osin toivoisin, että sekä ministeri että valiokunta nyt käsitellessään tätä lakimuutosta ottaisi tähän reilummin kantaa, jotta kansalaisetkin kokisivat saavansa vastakaikua eduskunnasta tämän asian kanssa. — Kiitos.

15.59 Ari Koponen ps: Puhemies! Tämä hallituksen esitys koskee vakuutuslääkäriasiaa, jota perussuomalaiset ajoivat viime kaudella voimakkaasti Lex Ronkaisen nimellä. Nyt käsiteltävässä esityksessä ei kuitenkaan esitetä ongelmaan kuin lähinnä kosmeettisia muutoksia, eikä siinä haluta korjata tärkeintä asiaa eli juurisyytä siitä, että vakuutuslääkäri tekee päätöksiä tutkimatta tai edes tapaamatta potilasta henkilökohtaisesti.

15.59 Hanna Sarkkinen vas: arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on parantaa sosiaalivakuutus päätösten laatua, vahvistaa järjestelmän läpinäkyvyyttä ja lisätä käsittelyprosessin tunnettuutta sekä vahvistaa luottamusta päätösten oikeellisuuteen. Nämä tavoitteet ja tämä esitys ovat erittäin kannatettavia. Kansalaisten keskuudessa on paljon epäluottamusta järjestelmään, ja me kansanedustajat saamme tähän liittyviä viestejä. Varmasti muutkin saavat niitä melko usein.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2020 vp

Lakimuutoksilla parannetaan etuudensaajien asemaa edellyttämällä, että vakuutuslaitosten päätöksiin sisältyvien lääketieteellisten perusteluiden on oltava entistä ymmärrettävämpiä ja selkeitä. Asiantuntijalääkärin olisi laadittava kannanottonsa selkeästi ja yhdenmukaisesti ottaen huomioon kulloistakin esillä olevaa etuutta koskevan lain edellytysten mukaiset keskeiset ja olennaiset lääketieteelliset seikat. Lisäksi ehdotetaan, että asiantuntijalääkärin kannanotto vahvistettaisiin sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantunteukseni ja omantuntoni kautta”. Käsittelyaikana erityisesti sosiaali- ja terveysala sekä potilasjärjestöt ovat pitäneet tätä sanoitusta tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vie vakuutuslääkärijärjestelmää osaltaan oikeaan suuntaan. Hallitus on lähtenyt jo aiemmin tekemään vakuutuslääkärijärjestelmiin korjauksia eduskunnan vuonna 2018 antaman mietinnön suuntaviivojen mukaisesti. Vuosi sitten eduskunta hyväksyi hallituksen esittämän lakimuutoksen, jossa yliopistosairaaloille säädettiin velvollisuus antaa tuomioistuimille lääketieteellisiä asiantuntijalausuntoja. Muutoksen myötä tuomioistuimet voivat saada osapuolista riippumattomia asiantuntijalausuntoja vakuutuslääketieteellisissä kysymyksissä valtion kustantamana. Tavoitteena tuolla lakimuutoksella oli, että oikeuslaitokset saavat niiden tarvitsemat lääketieteelliset asiantuntijalausunnot ja tämän myötä muutoksenhakijoiden oikeusturva paranee. Vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämisen neuvottelukunta istuu tälläkin hetkellä edelleen ja jatkaa pohdintaa järjestelmän kehittämisen parissa.

Arvoisa puhemies! Haluaisinkin tässä yhteydessä kysyä ministeriltä: mitä te näette mahdollisina jatkokehittämiskohteina tai -tarpeina vakuutuslääkärijärjestelmässä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Pekonen, 2 minuuttia.

16.01 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää kansanedustajia hyvästä keskustelusta ja hyvistä kommentteista, joita esititte.

Edustaja Sarkkinen tuossa totesi, että meillä on tämä vakuutuslääkärijärjestelmän neuvottelukunta edelleen käynnissä, ja vien nämä terveiset myöskin neuvottelukunnalle jatkokehittämistä varten. Todella on tarkoitus tätä järjestelmää kehittää pitkäjänteisesti, ja pidän tätä myöskin erinomaisena lähetekeskusteluna paitsi eduskunnalle myöskin ministeriön suuntaan. Edustaja Essayah on aivan oikeassa siinä, että meidän tulee entisestään kehittää toimenkuvia ja tarvitsemme myöskin tietoa toimenkuvista, ja olemmekin keskustelleet tästäkin asiasta paljon, vakuutuslääkärijärjestelmän kehittämismuutoksista.

Jos ajatellaan sitä, mitä hallitus on jo tehnyt, niin vuosi sittenhän me täällä eduskunnassa hyväksyimme lain, jossa yliopistosairaaloille säädettiin velvollisuus antaa tuomioistuimille lääketieteellisiä asiantuntijalausuntoja erilliskorvausta vastaan, ja muutoksen myötä tuomioistuimet voisivat sitten saada osapuolista riippumatta asiantuntijalausuntoja vakuutuslääketieteellisissä kysymyksissä valtion kustantamana. Tavoitteena on, että oikeuslaitokset saavat niiden tarvitsemat lääketieteelliset asiantuntijalausunnot ja muutoksenhakijoiden oikeusturva paranee. Ja jatkossa muutoksenhakijan ei tarvitse maksaa asiantuntijalausunnon kustannuksia silloin, kun tuomioistuin on pyytänyt lausuntoa omasta aloitteestaan.

Puhemies! Vielä Ronkaiselle ja Lundénille haluan todeta, että asiantuntijalääkäri ei voi yksin kumota hoitavan lääkärin kannanottoa. Etuudenhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun, oikeusturvan toteutumisen ja myöskään korvausjärjestelmien rahoituksen kestävyys kannalta ei ole mahdollista, että etuusratkaisu perustuisi ainoastaan hoitaneen lääkärin te-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2020 vp

kemään lausuntoon, [Puhemies koputtaa] sillä hoitavan lääkärin tehtävä ei ole tehdä ratkaisuja potilaan etuusasioista. [Puhemies koputtaa]

Puhemies, jos sallit, vielä toteaisin, että vakuutuslääkäri toimii vakuutuslaitoksessa lääketieteellisen asiantuntemuksen edustajana ja arvioi saatua lääketieteellistä selvitystä suhteessa etuuslakiin ja sitä koskevaan korvauskäytäntöön, ja [Puhemies koputtaa] tämä ratkaisu tehdään aina vakuutuslaitoksessa kaikkien asiantuntijoiden yhteistyönä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.